

Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών ΠΕ60 στη χρήση του εκπαιδευτικού λογισμικού ΕΛΠεΙΔΑ

«Διερευνώ, αναγνωρίζω και εκφράζω τα συναισθήματά μου»

«Ανάπτυξη εκπαιδευτικού λογισμικού για προσχολική εκπαίδευση και παροχή ψηφιακού εκπαιδευτικού/επιμορφωτικού υλικού - Εξ αποστάσεως επιμόρφωση και υποστήριξη εκπαιδευτικών»
Πράξη: «Πιλοτικές παρεμβάσεις υποστήριξης αξιοποίησης προηγμένων Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών στην Προσχολική Εκπαίδευση»

MIS 5158662

Περιεχόμενα

ΦΟΡΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ	2
<i>Τίτλος και βασικά στοιχεία Εκπαιδευτικού Σεναρίου</i>	2
Τίτλος του εκπαιδευτικού σεναρίου.....	2
Τάξη που απευθύνεται	2
Δημιουργός/οι του εκπαιδευτικού σεναρίου	2
Εμπλεκόμενα Θεματικά Πεδία/ Θεματικές Ενότητες	2
Προαπαιτούμενες γνώσεις/δεξιότητες/στάσεις των μαθητών.....	2
Εκτιμώμενη διάρκεια	2
<i>Εναλλακτικές ιδέες και αντιλήψεις των μαθητών</i>	3
<i>Σκοπός & προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα εκπαιδευτικού σεναρίου</i>	4
Σκοπός:.....	5
Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα (Στόχοι):	4
<i>Μαθησιακό περιβάλλον, υλικοτεχνική υποδομή - διδακτικό υλικό και οργάνωση της τάξης</i>	5
Μαθησιακό περιβάλλον.....	5
Υλικοτεχνική υποδομή και διδακτικό υλικό.....	5
Οργάνωση της Τάξης.....	6
<i>Περιγραφή μαθησιακών δραστηριοτήτων σεναρίου (Δραστηριότητες υλοποίησης του σεναρίου στην τάξη)</i>	6
Διδακτικές προσεγγίσεις και στρατηγικές	7
Φύλλα εργασίας	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Δραστηριότητες γνωστικής και ψυχολογικής προετοιμασίας.....	7
Δραστηριότητες διδασκαλίας (οικοδόμησης νέων γνώσεων/δεξιοτήτων/στάσεων)	9
Δραστηριότητες εφαρμογής και υλοποίησης του γνωστικού αντικειμένου	9
Δραστηριότητες αξιολόγησης του γνωστικού αντικειμένου.....	13

Φόρμα Σχεδίασης Εκπαιδευτικού Σεναρίου

Τίτλος και βασικά στοιχεία Εκπαιδευτικού Σεναρίου

Τίτλος του εκπαιδευτικού σεναρίου

«Διερευνώ, αναγνωρίζω και εκφράζω τα συναισθήματά μου»

Τάξη που απευθύνεται

Νήπια και προνήπια

Δημιουργός/οι του εκπαιδευτικού σεναρίου

Μαρία Χατζηγιάννη

Εμπλεκόμενα Θεματικά Πεδία/ Θεματικές Ενότητες

Θεματικό Πεδίο Β.: Παιδί, Εαυτός και Κοινωνία.

B1: Προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη

B1.2 Συναισθηματική Επίγνωση και

Αντίληψη Συναισθημάτων

Έκφραση συναισθημάτων

Διαχείριση συναισθημάτων συμπεριφοράς

Προαπαιτούμενες γνώσεις/δεξιότητες/στάσεις των μαθητών

Η/Ο νηπιαγωγός μπορεί να κάνει μια αναγνωριστική συζήτηση για το αν τα μικρότερα παιδιά καταλαβαίνουν τα βασικά συναισθήματα της χαράς, της λύπης και του θυμού. Η συζήτηση μπορεί να είναι οργανωμένη ή αυθόρμητη με βάση τις αντιδράσεις των παιδιών σε κάποιες καθημερινές καταστάσεις (π.χ. όταν μαλώσουν για ένα παιχνίδι).

Σχετικά με το λογισμικό δεν απαιτούνται ιδιαίτερες δεξιότητες. Αν τα μικρότερα παιδιά δεν έχουν ξαναδεί τάμπλετ μπορεί ο/η νηπιαγωγός να τους εξηγήσει πώς μπορούν να το χειριστούν με τα χέρια τους. Πώς να ανοίξουν και να κλείσουν το λογισμικό. Ο/Η νηπιαγωγός μπορεί απλά να εξηγήσει τα εικονίδια (π.χ. το αγγλικό ερωτηματικό είναι για να ακούμε τις οδηγίες). Για το συγκεκριμένο σενάριο δεν απαιτούνται προϋπάρχουσες τεχνολογικές δεξιότητες.

Εκτιμώμενη διάρκεια

Κάθε ομάδα 3-4 νηπίων/προνηπίων θα χρειαστεί 1- 1.30 ώρα για τις βασικές δραστηριότητες που προτείνονται σε αυτό το σενάριο (όχι τις προαιρετικές/επεκτάσεις). Αν η τάξη έχει 25 παιδιά θα χρειαστούν 1,5 ώρα X 6 ομάδες = 9 διδακτικές ώρες

Εναλλακτικές ιδέες και αντιλήψεις των μαθητών

Οι κοινωνικοσυναισθηματικές δεξιότητες των παιδιών χτίζονται στα πρώτα χρόνια της ζωής και είναι θεμελιώδους σημασίας για την μετέπειτα εξέλιξή τους αλλά και για τη γενικότερη ακαδημαϊκή τους πορεία και προσαρμογή στην κοινωνική πραγματικότητα (Gershon & Pelliteri, 2018).

Τα μικρότερα παιδιά μπορεί να μην γνωρίζουν το κατάλληλο λεξιλόγιο γύρω από κάποια συναισθήματα (π.χ., αγωνία, έκπληξη). Όλα τα παιδιά μπορεί να δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν τις διαφορές μεταξύ κάποιων συναισθημάτων (π.χ. λύπη ή απογοήτευση). Επίσης, μπορεί στην αρχή να χρειάζονται βοήθεια να κατηγοριοποιήσουν τα συναισθήματα σε θετικά και αρνητικά και πώς μπορούν να διαχειριστούν τα αρνητικά συναισθήματα (Denham et al., 2016; Lagattuta, 2005).

Ο/Η νηπιαγωγός πρέπει από την έναρξη της σχολικής χρονιάς συνειδητά να χρησιμοποιεί το κατάλληλο λεξιλόγιο για να βοηθήσει τα παιδιά να ακούνε και να αναγνωρίζουν τις λέξεις που περιγράφουν τα συναισθήματά τους σε διάφορες καταστάσεις (π.χ. αν κάποιος ανέβει στα κάγκελα και πέσει, θα χτυπήσει και θα νιώσει λύπη και πόνο). Θα ήταν επίσης πολύ χρήσιμο να γίνονται τέτοιες συζητήσεις με ομάδες παιδιών όταν υπάρχουν διαφωνίες και τσακωμοί μεταξύ των παιδιών (π.χ. Ο Κώστας σήμερα μάλωσε με τον Μιχάλη για το πράσινο αυτοκινητάκι και θύμωσε πάρα πολύ). Επίσης, ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να δηλώνει ότι αποδέχεται και καταλαβαίνει τη συναισθηματική κατάσταση των παιδιών και να τα βοηθάει να την αναγνωρίσουν και τα ίδια και να τη διαχειριστούν (π.χ. «Καταλαβαίνω Μαρία ότι είσαι λυπημένη που λείπει η φίλη σου και εγώ νιώθω λύπη όταν κάποιος φίλος μου αρρωσταίνει, αλλά είσαι τυχερή γιατί είναι εδώ η Σοφία και μπορείτε να παίξετε μαζί. Θες να τη ρωτήσουμε;») Ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να αποτελεί και η/ο ίδια/ος ένα θετικό πρότυπο στη διαχείριση των συναισθημάτων και να τα αναγνωρίζει και ονοματίζει μπροστά στα παιδιά (π.χ. «Τώρα νιώθω θυμωμένη που έπεσαν οι μπογιές στο πάτωμα και πρέπει να σταματήσουμε τη δραστηριότητα για να τις μαζέψω».)

Αφού ο/η εκπαιδευτικός δουλεύει καθημερινά την αναγνώριση συναισθημάτων με τα παιδιά, θα μπορεί πιο στοχευμένα στα πλαίσια αυτού του σεναρίου να τους δείξει τα emojis στο τάμπλετ (π.χ. στο skype) που είναι ήδη αρκετά γνωστά στα παιδιά και να καταγράψει ποια από αυτά τα προσωπάκια είναι αναγνωρίσιμα από τα παιδιά και ποια όχι. Το ίδιο μπορεί να κάνει και με προσωπάκια από χαρτόνι, ή πρόσωπα σε περιοδικά, ή με ήρωες από κάποιο γνωστό παραμύθι. Μαζί με τα παιδιά μπορούν να δημιουργήσουν σε ένα μεγάλο χαρτόνι μια λίστα με τα 'γνωστά' και τα 'άγνωστα' συναισθήματα (να τα τυπώσουν ή να τα σχεδιάζουν τα ίδια τα παιδιά.) Το χαρτόνι αυτό να κρεμαστεί στην αίθουσα και να

υπάρχει προαιρετικά και ένας καθρέπτης κοντά που τα παιδιά θα μπορούν να μιμηθούν με τα πρόσωπά τους κάποια από αυτά τα συναισθήματα στο ελεύθερο παιχνίδι τους.

Σκοπός & προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα εκπαιδευτικού σεναρίου

Σκοπός:

Σκοπός του σεναρίου είναι να μάθουν τα παιδιά τα συναισθήματα, πώς να τα αναγνωρίζουν, να τα εκφράζουν και να τα διαχειρίζονται.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα (Στόχοι):

- 1) Να αναγνωρίζουν τα παιδιά τα βασικά συναισθήματα που νιώθουν (χαρά, λύπη, φόβος, θυμός, έκπληξη, αγωνία κλπ) και να αποκτήσουν λεκτικούς τρόπους έκφρασης όταν βιώνουν μία κατάσταση (π.χ. τώρα θύμωσα γιατί...) αναπτύσσοντας το λεξιλόγιό τους αλλά και παρατηρώντας τις εκφράσεις του σώματος και του προσώπου. Όταν τα παιδιά είναι σε θέση να περιγράψουν το τι νιώθουν σε κάθε κατάσταση (μόνα τους ή μετά από ερώτηση/παρότρυνση) και κάποια 'συμπτώματα' που παρατηρούν στο σώμα τους (π.χ. «η καρδιά μου χτυπάει γρήγορα;», «Το πρόσωπο μου έχει κοκκινίσει;» κλπ) αποδεικνύεται η κατανόηση και αναγνώριση των συναισθημάτων.
- 2) Να μπορούν να διαχωρίσουν και να προβλέψουν καταστάσεις που προκαλούν θετικά ή αρνητικά συναισθήματα (π.χ. αποχωρισμός, διαφωνίες κλπ) πριν ακόμα συμβούν.
- 3) Να συνειδητοποιήσουν ότι η δική τους συναισθηματική κατάσταση μπορεί να επηρεάσει και τα συναισθήματα άλλων αναπτύσσοντας τις δεξιότητες ενσυναίσθησης και σεβασμού. Εκφράσεις των παιδιών σχετικές με ήρωες παραμυθιών ή άλλων φίλων τους ή οικογενειακών προσώπων ότι 'θα ένιωθαν ...' αποτελούν αποδείξεις της αναπτυσσόμενης ενσυναίσθησης και σεβασμού των άλλων.
- 4) Να μάθουν τρόπους αποτελεσματικής διαχείρισης των συναισθημάτων τους παρατηρώντας τις αντιδράσεις τις δικές τους και των άλλων και προσπαθώντας να ελαχιστοποιήσουν τυχόν δυσάρεστες συνέπειες από τα αρνητικά συναισθήματα. Συζητώντας με κάθε δυνατή ευκαιρία περιστατικά που μπορεί να διεγείρουν τα συναισθήματα και φτάνοντας σε συμπεράσματα/ συμβουλές/ προτροπές/ προτάσεις αντιμετώπισης αρνητικών συναισθημάτων καταδεικνύουν την αύξηση του αυτοελέγχου και της αυτορρύθμισης της συμπεριφοράς των παιδιών.

Σύνδεση με το ΠΣ:

Γνώσεις

- Να αναγνωρίζουν θετικά και αρνητικά συναισθήματα
- Να διακρίνουν καταστάσεις που μπορεί να τους δημιουργούν θετικά και αρνητικά συναισθήματα
- Να αναγνωρίζουν κοινωνικές συμβάσεις που διέπουν την έκφραση συναισθημάτων
- Να αναγνωρίζουν ότι η δική τους συναισθηματική κατάσταση μπορεί να διαφέρει από εκείνης των άλλων
- Να αναγνωρίζουν αποδεκτούς τρόπους διαχείρισης και εκτόνωσης συναισθημάτων

Δεξιότητες

- Να αντιπαραβάλλουν συναισθήματα παρατηρώντας αλλαγές στο πρόσωπο και στο σώμα
- Να χρησιμοποιούν λεκτικούς τρόπους έκφρασης συναισθημάτων
- Να χρησιμοποιούν κατάλληλο λεξιλόγιο για να περιγράψουν τα συναισθήματα και να εξηγήσουν μια συναισθηματική κατάσταση

Στάσεις

- Να αναπτύσσουν εγρήγορση και ευαισθησία σε διάφορες συναισθηματικές καταστάσεις
- Να σέβονται τη συναισθηματική κατάσταση των άλλων
- Να εξωτερικεύουν τα συναισθήματά τους

Μαθησιακό περιβάλλον, υλικοτεχνική υποδομή - διδακτικό υλικό και οργάνωση της τάξης

Μαθησιακό περιβάλλον

Η τάξη του νηπιαγωγείου θα είναι το βασικό μαθησιακό περιβάλλον. Σε περίπτωση χρήσης τάμπλετ μπορούν τα παιδιά να μετακινηθούν σε όλους τους χώρους της τάξης.

Υλικοτεχνική υποδομή και διδακτικό υλικό

1-2 Τάμπλετ ή/και διαδραστικός πίνακας

Σύνδεση στο διαδίκτυο

Εκτυπωτής

Λογισμικό ELPeIDA, Paint, Tux Paint, Skype.

Εκτός από την εφαρμογή που θα έχουν στα χέρια τους οι εκπαιδευτικοί θα ήταν χρήσιμο να έχουν βιβλία που σχετίζονται με τα συναισθήματα (υπάρχουν πάρα πολλά στο εμπόριο), ένας καθρέπτης ατομικός ή μεγάλος (της τάξης), χαρτόνια, κόλλες, ψαλίδια, μαρκαδόροι.

Οργάνωση της Τάξης

Ανάλογα με τον αριθμό παιδιών της τάξης και τις ηλικίες, σε μικρές ομάδες των 3-4 παιδιών παίρνουν το τάμπλετ/υπολογιστή για να δουλέψουν στο λογισμικό την ενότητα 'το μαγικό κουτί των συναισθημάτων'. Ο χρόνος που απαιτείται για κάθε ομάδα είναι περίπου 15 – 20 λεπτά για κάθε δραστηριότητα. Θα ήταν χρήσιμο η ενότητα με τα συναισθήματα να δουλευτεί μετά από κάποια συζήτηση ή αφορμή από κάποιο συμβάν που προκάλεσε έντονα συναισθήματα στα παιδιά ή σε μια ομάδα παιδιών. Η ίδια ενότητα μπορεί να δουλευτεί με το διαδραστικό πίνακα στην ολομέλεια της τάξης ή σε κάποια μεγαλύτερη ομάδα.

Περιγραφή μαθησιακών δραστηριοτήτων σεναρίου (Δραστηριότητες υλοποίησης του σεναρίου στην τάξη)

Παιδαγωγική ιδέα – παιδαγωγικές αρχές

Από την αρχή της χρονιάς η/ο νηπιαγωγός παρατηρεί τα παιδιά και χρησιμοποιεί το κατάλληλο λεξιλόγιο συναισθημάτων. Με οποιαδήποτε αφορμή από βιβλία/παραμύθια/διαλόγους με τα παιδιά προσπαθεί να κάνει μικρές ή μεγάλες αναφορές στα συναισθήματα. Η προσέγγιση που ακολουθεί είναι βασισμένη στον εποικοδομισμό και τη διερευνητική μάθηση. Προσπαθεί να παρατηρήσει τις αντιδράσεις των παιδιών σε διάφορες καταστάσεις και προκαλεί ερωτήματα, θέτει προβληματισμούς, συντονίζει το διάλογο με τα παιδιά γύρω από τα συναισθήματά τους (τα δικά τους και των άλλων). Είναι μια συνεχόμενη, δυναμική διαδικασία που δεν έχει αρχή και τέλος. Τα παιδιά βιώνοντας ένα θετικό κλίμα, αποδοχής και κατανόησης ενθαρρύνονται να εκφραστούν και να μάθουν να διαχειρίζονται τα δύσκολα συναισθήματα. Μαθαίνουν να παρατηρούν τον εαυτό τους, το σώμα τους και τους άλλους. Είναι πολύ σημαντικό τα παιδιά να αισθανθούν ασφαλή να εκφράσουν αυτά που νιώθουν και να μην φοβούνται ότι θα κατακριθούν ακόμα και για τα αρνητικά συναισθήματα.

Μέσα από την τεχνολογία τα παιδιά νιώθουν αυτή την ασφάλεια, αφού ο υπολογιστής/το τάμπλετ δεν θα τους φωνάξει ποτέ και δεν θα τα τιμωρήσει όσα λάθη και αν κάνουν. Αυτή η διάσταση της τεχνολογίας είναι πολύ σημαντική αφού έχει το πλεονέκτημα να σέβεται τους διαφορετικούς ρυθμούς των παιδιών και να τους κάνει να αισθάνονται ότι έχουν τον έλεγχο. Ο/Η νηπιαγωγός μπορεί να το επισημάνει αυτό (την 'υπομονή' του υπολογιστή/τάμπλετ) στα παιδιά και να αποτελέσει και ένα θέμα περαιτέρω συζήτησης.

Πορεία υλοποίησης: Αφού τα παιδιά έχουν εξοικειωθεί με τη χρήση του τάμπλετ, ο/η νηπιαγωγός τους προτείνει να δουν τη δραστηριότητα για το 'μαγικό κουτί των συναισθημάτων'. Ολοκληρώνουν τη

δραστηριότητα αυτή στο λογισμικό και ανάλογα με το ενδιαφέρον των παιδιών μπορούν να πραγματοποιήσουν κάποιες από τις προαιρετικές δραστηριότητες/επεκτάσεις που προτείνονται στο σενάριο αυτό.

Διδακτικές προσεγγίσεις και στρατηγικές

Μέσα από ένα συνδυασμό καθοδηγούμενης ανακάλυψης (ο/η νηπιαγωγός, το διδακτικό υλικό και τα παιδιά, πραξιακές και εικονικές αναπαραστάσεις) στην αρχή και διερευνητικής μάθησης (ερωτήσεις, προβληματισμοί, δοκιμές λύσεων στα προβλήματα) από τα ίδια παιδιά, ενθαρρύνεται η αναγνώριση, έκφραση και διαχείριση των συναισθημάτων. Η συνεργατική μάθηση επίσης θα ενισχυθεί αφού η ενασχόληση με τον υπολογιστή/τάμπλετ θα γίνει σε μικρές ομάδες και τα παιδιά θα μπορούν να βοηθήσουν τους φίλους/φίλες τους να βρουν λύση σε προβλήματα.

Δραστηριότητες γνωστικής και ψυχολογικής προετοιμασίας

Από την αρχή της χρονιάς η/ο νηπιαγωγός παρατηρεί τα παιδιά και χρησιμοποιεί το κατάλληλο λεξιλόγιο συναισθημάτων. Με οποιαδήποτε αφορμή από βιβλία/παραμύθια/διαλόγους με τα παιδιά προσπαθεί να κάνει μικρές ή μεγάλες αναφορές στα συναισθήματα. Αφού τα παιδιά έχουν εξοικειωθεί με το τάμπλετ/υπολογιστή σε μια πρωινή συζήτηση ρωτάει τα παιδιά αν θα ήθελαν να παίξουν με τα συναισθήματα στο τάμπλετ σε ένα νέο παιχνίδι. Ανοίγουν το λογισμικό και πηγαίνουν στη δραστηριότητα για τα συναισθήματα – «Το μαγικό κουτί των συναισθημάτων».

Περιεργάζονται και συζητάνε για την εικόνα που βλέπουν με το κουτί και συγκεκριμένα για τα κίτρινα προσωπάκια γύρω από το κουτί (εικόνα 1). Η/Ο νηπιαγωγός ρωτάει τα παιδιά:

- 1) Αυτά τα κίτρινα προσωπάκια τι να είναι;
- 2) Μήπως αυτά τα κίτρινα αυτά προσωπάκια τα έχετε ξαναδεί κάπου ;
- 3) Μήπως τα χρησιμοποιούμε ;
- 4) Μήπως έχετε δει τη μαμά ή τον μπαμπά να τα χρησιμοποιεί;

Αν τα παιδιά αναφερθούν στη χρήση των emojis σε κινητά κλπ ξεκινάει μια συζήτηση και μπορεί ο/η νηπιαγωγός να ανοίξει μια εφαρμογή στο κινητό τηλέφωνο ή το skype στον υπολογιστή/τάμπλετ και να δείξει στα παιδιά μια σειρά από emojis (εικόνα 2). Μπορεί η συζήτηση να επεκταθεί ανάλογα με το ενδιαφέρον των παιδιών, αν ξέρουν για παράδειγμα πώς κάνουμε το χέρι μας όταν μας αρέσει κάτι (like: το δάχτυλο προς τα πάνω) και άλλα τέτοια παραδείγματα.

Αφού επεξεργαστούν τα emojis, επιστρέφουν στην οθόνη του τάμπλετ και συζητάνε ξανά για τα κίτρινα προσωπάκια που βλέπουν. Γίνονται ερωτήσεις γύρω από το ποιο συναίσθημα δείχνει το κάθε προσωπάκι. Ενθαρρύνονται όλα τα παιδιά να μαντέψουν και να χρησιμοποιήσουν το κατάλληλο λεξιλόγιο, π.χ. χαρά - λύπη - φόβος κλπ. Με την τεχνική της ερωταπόκρισης η/ο νηπιαγωγός ανακαλύπτει τις πρότερες γνώσεις των παιδιών και το λεξιλόγιο που διαθέτουν. Υπάρχει πιθανότητα κάποια προσωπάκια να ερμηνεύονται διαφορετικά από τα παιδιά. Ο/Η νηπιαγωγός συζητάει για τις διαφορετικές ερμηνείες και μπορεί να επεκταθεί σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά στο πρόσωπο που μπορεί να είναι διαφορετικά σε διαφορετικούς πολιτισμούς και κουλτούρες.

Δίνοντας στα παιδιά έναν μικρό-ατομικό καθρέπτη παροτρύνει τα παιδιά να μιμηθούν αυτά τα προσωπάκια κοιτάζοντας στον καθρέπτη. Ο/η νηπιαγωγός προσπαθεί με αυτή τη δραστηριότητα να δημιουργήσει ένα ευχάριστο κλίμα όπου τα παιδιά θα αισθανθούν ασφαλή να εκφραστούν όπως θέλουν. Με αφορμή τα προσωπάκια που θα μιμηθούν τα παιδιά στον καθρέπτη, ο/η νηπιαγωγός

μπορεί να κάνει περαιτέρω ερωτήσεις και να ενθαρρύνει τα παιδιά να κάνουν και αυτά ερωτήσεις στους φίλους/φίλες τους που να σχετίζονται με τα συναισθήματα. Είναι σημαντικό να δοθεί ο απαραίτητος χρόνος να δουν τις εκφράσεις τους στον καθρέπτη όλα τα παιδιά.

Προαιρετικά: ανάλογα με το ενδιαφέρον των παιδιών μπορούν να επεκτείνουν τη συζήτηση γύρω από τις καταστάσεις/συμβάντα στα οποία μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε αυτά τα προσωπάκια (για παράδειγμα, όταν κάποιος μας κάνει ένα δώρο; Όταν χτυπήσουμε; Όταν είμαστε άρρωστοι;) – προσπαθούμε να καλύψουμε και τις καταστάσεις που έχει η ανάλογη ενότητα στο λογισμικό.

Δραστηριότητες διδασκαλίας (οικοδόμησης νέων γνώσεων/δεξιοτήτων/στάσεων)

A) Εξερευνώ «το μαγικό κουτί των συναισθημάτων»

Μετά από τις συζητήσεις και την εισαγωγή στη δραστηριότητα για τα συναισθήματα, ο/η νηπιαγωγός παροτρύνει τα παιδιά να παίξουν με το «μαγικό κουτί των συναισθημάτων» στο τάμπλετ/υπολογιστή. Κάνει ερωτήσεις για το κουτί και τι προβλέπουν τα παιδιά ότι θα γίνει αν πατήσουν πάνω στο κουτί.

Για παράδειγμα:

Είδαμε τα προσωπάκια, αλλά δεν είδαμε τι κάνει το ‘μαγικό κουτί’. Μήπως θέλει κάποιος ή κάποια να μας πει τι είναι αυτό το κουτί; Τι να έχει μέσα; Πώς μπορούμε να το ανοίξουμε; Τα παιδιά ενθαρρύνονται να απαντήσουν στις ερωτήσεις και να διατυπώσουν και τις δικές τους. Ο/Η νηπιαγωγός αφού ακούσει όλα τα παιδιά και τις απαντήσεις/προβλέψεις τους, καλεί ένα παιδί να πατήσει το κουτί και να δούνε τι θα γίνει. Δημιουργεί ένα κλίμα αγωνίας – ενδιαφέροντος στα παιδιά. Πριν πατηθεί το κουτί ο/η νηπιαγωγός κάνει αναφορά στο ‘συναίσθημα’ που νιώθουν εκείνη τη στιγμή (π.χ. αγωνία) και ζητάει από τα παιδιά να το περιγράψουν με το πρόσωπο και το σώμα τους.

Μόλις το επιλεγμένο παιδί πατήσει το ‘μαγικό κουτί’ θα ανοίξει το πρώτο συναίσθημα (Εικόνα 3). Γίνεται συζήτηση με τα παιδιά για το ποιο συναίσθημα δείχνει η φωτογραφία. Η ίδια διαδικασία μπορεί να ακολουθηθεί για όλες τις (10) φωτογραφίες. Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να χρησιμοποιήσουν το κατάλληλο λεξιλόγιο και να περιγράψουν τα χαρακτηριστικά του προσώπου της φωτογραφίας. Αφού καταλήξουν τα παιδιά στο ποιο συναίσθημα δείχνει η φωτογραφία, έχουν την επιλογή να πατήσουν το

μεγαφωνάκι πάνω στην εικόνα για να ακούσουν ποιο συναίσθημα είναι. Τα παιδιά μπορούν να χωριστούν σε ομάδες 3-4 και να δουλέψουν όλες τις φωτογραφίες.

Εικόνα 3: Το πρώτο συναίσθημα – η χαρά

(αφού πατηθεί το μαγικό κουτί).

Στο λογισμικό υπάρχουν ηχογραφημένες οδηγίες (πατώντας το αγγλικό ερωτηματικό) που βοηθάνε την πλοήγηση των παιδιών. Η δραστηριότητα μπορεί να τελειώσει βλέποντας τις 10 φωτογραφίες με τα διαφορετικά συναισθήματα.

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ: Β) Μπορώ να ζωγραφίσω τα συναισθήματά μου;

Ο/η νηπιαγωγός ή και κάποιο από τα παιδιά θέτει το ερώτημα αν μπορούμε να σχεδιάσουμε/ζωγραφίσουμε τα συναισθήματα και ενθαρρύνει τα παιδιά να απαντήσουν και να βρουν τρόπους, να προτείνουν λύσεις πώς μπορούμε να αποτυπώσουμε τα συναισθήματα στο χαρτί ή σε άλλα μέσα. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης μπορεί να τους δείξει ή να ψάξουν να βρουν στο διαδίκτυο διάσημους πίνακες από ζωγράφους που έχουν 'ζωγραφίσει συναισθήματα', όπως:

Πάμπλο Πικάσο, « Γυναίκα που κλαίει », 1939.

Εντβαρτ Μουνκ, «Η Κραυγή», 1893.

Μία από τις λύσεις που μπορεί να προτείνουν τα παιδιά μπορεί να είναι να ζωγραφίσουν μερικά από τα προσωπάκια – emojis σε κίτρινο ή άλλο χρώμα χαρτόνι ή αν υπάρχει δυνατότητα να ζωγραφίσουν αυτά τα προσωπάκια στο πρόγραμμα ζωγραφικής του λογισμικού (ή κάποιο άλλο όπως το paint/Tux paint) και να τα τυπώσουν. Τα παιδιά όμως μπορεί να προτείνουν και άλλες λύσεις, όπως να κάνουμε 'ζυμαρένια' προσωπάκια κλπ. Τα παιδιά ολοκληρώνουν τη ζωγραφική και ο/η νηπιαγωγός συνεχίζει να θέτει ερωτήματα/προβληματισμούς, π.χ πώς μπορούμε να ζωγραφίσουμε τη χαρά; Τη λύπη; Τι αλλάζει όταν ζωγραφίζουμε τα διαφορετικά συναισθήματα; κλπ. Τα παιδιά κάνουν υποθέσεις, π.χ. η χαρά είναι όταν γελάμε, το στόμα μας πρέπει να γελάει...κλπ. Στη συνέχεια τα παιδιά παρατηρούν τις δικές τους ζωγραφιές και των φίλων τους και μπορούν να προτείνουν βελτιώσεις/αλλαγές κλπ. Η δραστηριότητα μπορεί να γίνει ατομικά ή και ομαδικά.

Δραστηριότητες εφαρμογής και υλοποίησης του γνωστικού αντικείμενου

A) Φτιάχνουμε το δικό μας «μαγικό - ηλεκτρονικό κουτί των συναισθημάτων»

Αφού τα παιδιά δουλέψουν και τις 10 φωτογραφίες, έχουν τη δυνατότητα για δύο ακόμα δραστηριότητες. Σε κάθε φωτογραφία τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα:

1) να πατήσουν το μικρόφωνο για να ηχογραφήσουν την απάντησή τους και να πουν ποιο είναι το συναίσθημα της κάθε φωτογραφίας, τότε αισθάνονται το συγκεκριμένο συναίσθημα, να το περιγράψουν (π.χ. Φαίνονται τα δόντια μας; Ανοίγει το στόμα μας; κλπ)

2) να χρησιμοποιήσουν την κάμερα/φωτογραφική μηχανή για να βγάλουν φωτογραφία το πρόσωπό τους να μιμείται αυτό το συναίσθημα (ατομικά ή ομαδικά).

Τα αρχεία του ήχου και οι φωτογραφίες του κάθε παιδιού (ατομικές ή ομαδικές) μπορούν να αποθηκευτούν σε φακέλους – έτσι να δημιουργηθεί ένα ‘ηλεκτρονικό κουτί’ με συναισθήματα όλης της τάξης. Πολλές δραστηριότητες μπορούν να προκύψουν από τα αρχεία αυτά των παιδιών (π.χ. να προσπαθούν να μαντέψουν τα παιδιά ποιος περιγράφει ποιο συναίσθημα).

Προαιρετικά - Επέκταση: Μετά από την ενασχόληση με το κουτί των συναισθημάτων στον υπολογιστή/τάμπλετ και αν η δραστηριότητα άρεσε στα παιδιά, ο/η νηπιαγωγός μπορεί να ρωτήσει αν θέλουν τα παιδιά να είχαν ένα τέτοιο κουτί στην τάξη τους; Θα μπορούσε επίσης να τους θέσει τον προβληματισμό «Πού να φυλάξουμε τα πρόσωπα με τα συναισθήματα που ζωγραφίσατε;». Ίσως κάποιο παιδί προτείνει την κατασκευή ενός ‘μαγικού κουτιού’ παρόμοιου με του υπολογιστή.

Η κατασκευή του κουτιού θα δημιουργήσει ένα «πρόβλημα» που τα παιδιά θα κληθούν να λύσουν. Πρέπει να σκεφτούν λύσεις, να τις πουν, να τις καταγράψουν, να κάνουν σχέδια για το κουτί, να οργανώσουν τα υλικά που θα χρειαστούν, να σκεφτούν το μέγεθος του, πώς θα το ‘συναρμολογήσουν’ για να ανοίγει και να κλείνει, αν θα το ανοίγουν με τα χέρια τους ή με κάποιο ‘μαγικό ραβδί’, πού θα το τοποθετήσουν μέσα στην τάξη, πώς θα το διακοσμήσουν, αν θα έχει το ίδιο όνομα (π.χ. το μαγικό κουτί ή κάτι άλλο) κλπ. Είναι επίσης σημαντικό να καταλάβουν τα παιδιά ότι το κουτί μπορεί σταδιακά να εμπλουτίζεται με ‘νέα συναισθήματα’. Όταν όλα είναι έτοιμα θα μπορούν τα παιδιά να παίξουν με το κουτί και τα συναισθήματα σε μικρές ομάδες ή όλα μαζί. Με τον τρόπο που θα έχουν αποφασίσει, το κάθε παιδί θα ακουμπάει το κουτί και θα το ανοίγει διαλέγοντας ένα προσωπάκι και αναγνωρίζοντας το συναίσθημα θα λέει την κατάλληλη λέξη – θα μπορεί αν θέλει και να το μιμηθεί.

Μαζί με τα προσωπάκια τα παιδιά μπορούν να γράψουν/αντιγράψουν την ανάλογη λέξη- ταμπέλα να μπει κάτω/ ή πίσω από το προσωπάκι. Η/Ο νηπιαγωγός μπορεί ανάλογα τις δυνατότητες των παιδιών να καλέσει τα παιδιά να ‘διαβάσουν’ τα συναισθήματα για να δει τη διαφορά στην εκμάθηση του λεξιλογίου.

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ: Β) Άλλες ηλεκτρονικές δραστηριότητες για τα συναισθήματα

Μέσα στην πορεία της χρονιάς και με κάθε ευκαιρία που προκύπτει στην τάξη ή μετά από ερώτηση κάποιου παιδιού, μπορούν να παίξουν και να εξερευνήσουν και άλλες ηλεκτρονικές δραστηριότητες που μπορούν να κάνουν τα παιδιά στον υπολογιστή/τάμπλετ:

- <https://www.commonsemmedia.org/app-reviews/emotionary-by-memu> = εφαρμογή (πάνω από 7 χρονών)
- <https://youtu.be/ZxfjicyCdG> = youtube – feelings – sesame street (english) – 5 min.

- <https://youtu.be/m3CdFn5sN7w> = youtube = sesame street song about feelings
- <https://youtu.be/raLgPddrnnM> = βίντεο – youtube – ελληνικά
- <https://youtu.be/502wngxRwtY8> = βίντεο και τραγούδι στα ελληνικά
- https://youtu.be/jU-a79E8_cg = χαρούμενος αν είσαι – τραγούδι στα ελληνικά (if you are happy and you know it).
- <https://moodmeterapp.com/> - Yale university (μαζί με τους γονείς στο σπίτι)

Δραστηριότητες αξιολόγησης του γνωστικού αντικειμένου

A) Αναστοχασμός χρησιμοποιώντας τα αρχεία των παιδιών

Αφού δημιουργηθούν οι φάκελοι με τα αρχεία των ήχων και των φωτογραφιών, ο/η νηπιαγωγός ζητάει από διαφορετικές ομάδες να διερευνήσουν τους φακέλους άλλων παιδιών και να μαντέψουν από τις φωτογραφίες τα συναισθήματά τους. Ο/Η νηπιαγωγός παρατηρεί τη χρήση του λεξιλογίου των παιδιών αλλά και αν μπορούν να περιγράψουν τα συναισθήματα. Μερικές ερωτήσεις που μπορούν να γίνουν για να ενθαρρυνθεί ο αναστοχασμός των παιδιών είναι:

- 1) Είναι εύκολο να καταλάβουμε όλα τα συναισθήματα;
- 2) Ποια συναισθήματα είναι πιο δύσκολα να περιγράψουμε;
- 3) Ποια συναισθήματα είναι πιο εύκολα να περιγράψουμε;
- 4) Ποιο είναι το αγαπημένο σας συναίσθημα;
- 5) Ποιο συναίσθημα δεν σας αρέσει καθόλου;
- 6) Μπορείτε να καταλάβετε τα συναισθήματα των άλλων;

B) Τελική αξιολόγηση και προετοιμασία για την επόμενη δραστηριότητα σχετική με τα συναισθήματα

Ο/Η νηπιαγωγός ρωτάει τα παιδιά αν υπάρχουν δραστηριότητες/τραγούδια/μουσικές που μας γεννάνε συναισθήματα. Ανάλογα με τις απαντήσεις των παιδιών μπορεί να φτιάξουν μία λίστα με δραστηριότητες που προκαλούν 'δυσάρεστα' ή 'ευχάριστα' συναισθήματα. Αυτή η δραστηριότητα θα συμβάλει στη μετάβαση στο επόμενο σενάριο σχετικό με τα συναισθήματα που θα είναι να συζητήσουν και να προβληματιστούν τα παιδιά γύρω από διάφορες καθημερινές καταστάσεις και τα συναισθήματα που μας προκαλούν.

Στα πλαίσια της αξιολόγησης θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και η μουσική. Υπάρχουν διάφορα μουσικά κομμάτια που μπορούν να ακούσουν τα παιδιά και να γίνουν ερωτήσεις για το ποιο συναίσθημα τους προκαλείται (δεν υπάρχουν σωστές/λάθος απαντήσεις) και να φτιάξουν ένα διάγραμμα με τις απαντήσεις τους (μαθηματικά). Τα παιδιά επίσης μπορούν να επιστρέψουν στη δραστηριότητα του λογισμικού και να αλλάζουν τις 10 φωτογραφίες για να δείξουν ποια φωτογραφία ταιριάζει σε κάθε μουσική. Μέσα από τις απαντήσεις των παιδιών ο/η νηπιαγωγός μπορεί να αξιολογήσει την αναγνώριση/κατανόηση των συναισθημάτων από τα παιδιά. Αν τα παιδιά δείξουν ενδιαφέρον, μπορούν να προτείνουν να φτιάξουν και το δικό τους τραγούδι των συναισθημάτων (π.χ. <https://youtu.be/kebWZjnlOzw?list=PLW8FPHaPug6ToK-5no-mV0wn46knzHVOo> = τραγούδι από νήπια για τα συναισθήματα) ή το τραγούδι της χαράς/της λύπης.

Γενικά εισαγωγικά τραγούδια για τα συναισθήματα:

<https://youtu.be/ptK3fzSlcfc> = how does the music makes you feel? (english)

<https://youtu.be/iFFATyenHNk> = music and emotion (classical music - english)

Παρακάτω δίνονται κάποια γνωστά μουσικά κομμάτια που συνδυάζονται με διάφορα συναισθήματα.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ	ΛΙΝΚ	ΜΟΥΣΙΚΟ ΚΟΜΜΑΤΙ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΤΗΣ
ΧΑΡΑ	https://youtu.be/hdWyYn0E4Ys	ΩΔΗ ΣΤΗ ΧΑΡΑ – Beethoven Video Λάρισα με παιδιά
	https://youtu.be/Z6LR0F2e_bM	
	https://youtu.be/aYAJopwEYv8	Το πέταγμα της μέλισσας – Korsakov
	https://youtu.be/Ydo71Z5NO0I	Το χαμόγελο της Τζοκόντα – Χατζηδάκις.
ΛΥΠΗ	https://youtu.be/DpPtMJRBwZc	Καλοκαίρι – Vivaldi
	https://youtu.be/AxAW08ZwFc	Σονάτα του Σεληνόφωτος – Beethoven
	https://youtu.be/k1-TrAvp_xs	La crimosa – Mozart
ΘΥΜΟΣ	https://youtu.be/9E6b3swbnWg	Nocturne – Chopin
	https://youtu.be/m23Cl-E9Qkc	Angry sonatas – Beethoven
ΦΟΒΟΣ	https://youtu.be/ijPbehpaoiQ	Το τραγούδι του Θυμού
	https://youtu.be/UruxkRVvHwk	Μουσικό όργανο για ταινίες φόβου
	https://youtu.be/1ILLVofnCPY	Haunted Waltz
	https://youtu.be/kvPwRHqUZQI	Waltz of the Marionettes
	https://youtu.be/w3SJLdpXUvY	Creepy music box

Αφού ακούσουν διάφορα μουσικά κομμάτια και περιγράψουν τα συναισθήματα που τους γεννούν, τα παιδιά μπορούν να συνδυάσουν το ‘μαγικό κουτί’ με τη μουσική...σε κάθε αλλαγή μουσικής να επιλέγουν άλλο συναίσθημα από το κουτί και να χορεύουν κρατώντας το ‘προσωπάκι’ στα χέρια τους

(αν τα έχουν φτιάξει με χαρτόνι). Με αυτό τον τρόπο ο/η νηπιαγωγός μπορεί να αξιολογήσει την ευχέρεια των παιδιών να εκφράζονται αλλά και την κατανόηση των συναισθημάτων τους.

ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ

Ανάλογα το ενδιαφέρον των παιδιών, μπορούν να:

- 1) Επισκεφτούν το ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ στην Πλάκα
- 2) Φτιάξουν ομαδικά κολλάζ με αληθινά πρόσωπα από παλιά περιοδικά/βιβλία
- 3) Φτιάξουν μάσκες τις Απόκριες σε χαρτοσακούλες με τα συναισθήματα
- 4) Παρακολουθήσουν την παιδική ταινία: «Inside Out» που είναι για τα συναισθήματα (δείτε το τρέιλερ: <https://youtu.be/yRUAzGQ3nSY>). Η ταινία αυτή μπορεί να αποτελέσει έναυσμα για πολλές ακόμα εξερευνήσεις και δραστηριότητες.
- 5) Στην ψηφιακή αφήγηση του λογισμικού μπορούν να δημιουργήσουν τη δική τους ιστορία για τα συναισθήματα.

Βιβλιογραφία – Δικτυογραφία

- Σενάριο για τα συναισθήματα: <https://aesop.iiep.edu.gr/node/17951>
- Σειρά δραστηριοτήτων για τα συναισθήματα (Βιβλίο: Η ΠΑΛΕΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ): http://17nip-kater.pie.sch.gr/site/pdf_files/paleta.pdf
- Σενάριο (για Αγγλικά): http://17nip-kater.pie.sch.gr/site/pdf_files/paleta.pdf
- Σενάριο «Νιώθω...» Β' Δημοτικού: http://proteas.greeklanguage.gr/files/document/arxeia/kafetzi_niotho.pdf
- Δραστηριότητες στο ΦΩΤΟΔΕΝΤΡΟ: <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-aggregatedcontent-8526-8484>
- Δραστηριότητες για τα συναισθήματα (ξένες ιστοσελίδες): <https://raisingchildren.net.au/guides/activity-guides/emotions/learning-about-emotions>
- TED Talk and video: <https://ideas.ted.com/how-to-raise-emotionally-intelligent-kids/>

**ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ**

Bradberry, T., & Greaves, J. (2009). *Emotional Intelligence 2.0*. TalentSmart.

Cherniss, C., Extein, M., Goleman, D., & Weissberg, R. P. (2006). Emotional intelligence: what does the research really indicate?. *Educational psychologist* 41(4), 239-245.

Davis, E, Priest, N, Davies, B, Sims, M, Harrison, M & Herman, H (2010a) 'Promoting children's social and emotional wellbeing in childcare centres within low socioeconomic areas: strategies, facilitators and challenges'. *Australasian Journal of Early Childhood*, 35, 77-86.

Denham, S. A., Ferrier, D. E., Howarth, G. Z., Herndon, K. J., & Bassett, H. H. (2016). Key considerations in assessing young children's emotional competence. *Cambridge Journal of Education*, 46(3), 299-317.

Gershon, P., & Pellitteri, J. (2018). Promoting Emotional Intelligence in Preschool Education: A Review of Programs. *International Journal of Emotional Education*, 10(2), 26-41.

Goleman, D. (2011). The brain and emotional intelligence: New insights. *Regional Business*, 94-95.

Gottman, J. (2011). *Raising an emotionally intelligent child*. Simon and Schuster.

Lagattuta, K. H. (2005). When you shouldn't do what you want to do: Young children's understanding of desires, rules, and emotions. *Child development*, 76(3), 713-733.

Mayr, T., & Ulich, M (2009) 'Social-emotional wellbeing and resilience of children in early childhood settings', *Early Years*, 45-57.

Nadeem, E, Maslak, K, Chacko, A & Hoagwood, KE (2010) 'Aligning Research and Policy on Social-Emotional and Academic Competence for Young Children'. *Early Education & Development*, 21, 765-779.

Raver, C. C. (2002). Emotions Matter: Making the Case for the Role of Young Children's Emotional Development for Early School Readiness. Social Policy Report. Volume 16, Number 3. Society for Research in Child Development.

Widen, S. C., & Russell, J. A. (2008). Young children's understanding of other's emotions. *Handbook of emotions*, 3, 348-363.